

Metodrapport för Skogsmaskinindex 2014

Jonas Jonsson

Stefan Pettersson

SCB

2014-03-28

METODRAPPORT FÖR SKOGSMASKININDEX AVSEENDE KOSTNADSUTVECKLINGEN FÖR RIKET

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Variabelinnehåll	2
3. Vad avser Skogsmaskinindex att mäta?	3
3.1. Basår, periodicitet	3
3.2. Vad samlas in?	3
3.3. Konstruktion	4
3.4. Hur används indexet	4
4. Beskrivning av kostnadsslagen	5
4.1. Diesel	5
4.2. Avskrivning	5
4.3. Reparation, service och slitdelar	5
4.4. Ränta	5
4.5. Däck och band	5
4.6. Administration och övrigt	6
4.7. Förarkostnader	6
5. Resultat av projektarbetet	7
6. Kvalitet och sammanfattning	8
Bilaga 1 Referensgrupp vid konstruktionen av Skogsmasinindex	9
Bilaga 2 Indexkriterier	10

1. Inledning

Statistiska centralbyrån (SCB) tar på uppdrag av SMF Skogsentreprenörerna (SMF) fram ett Skogsmaskinindex för dels skotare och dels skördare. Därutöver ska även ett separat index för löner redovisas. Syftet är att mäta ändringar i kostnader för skogsmaskinarbeten.

Skogsmaskinindex kan användas för justering av priser i olika typer av avtal.

Syftet med de nya indexserierna är inte att skapa lönsamhet för endera parten, indirekt på den andra partens bekostnad. Syftet är att skapa en fungerande marknad där index skall möjliggöra långvariga prisöverenskommelser. Långsiktighet är bra för att stimulera investeringar i såväl maskiner som mänskligt kapital.

Redan inledningsvis i projektet med att ta fram ett nytt Skogsmaskinindex bildades en referensgrupp. Anledningen till att referensgruppen bildades var att samla expertkunskap både från entreprenörledet och beställarledet. I detta fall representation från skogsmaskinföretag samt ledande skogsindustrieföretag. Därutöver statistisk kompetens i form av SCB. Referensgruppen redovisas i bilaga 1.

Skogsmaskinindex är ett fastbasindex som tas fram månadsvis. Bastidpunkt är januari 2014.

2. Variabelinnehåll

Följande delindex har valts i samråd med referensgruppen för att belysa kostnadsutvecklingen i skogsmaskinbranschen för skotare och skördare. Ett totalindex för kostnadsutvecklingen bildas genom att väga ihop nedanstående delindex med vikter enligt genomförda specialundersökningar.

Nedan följer en lista med ingående kostnadsslag samt vikter.

	SKOTARE	SKÖRDARE
Kostnadsslag	Vikt	Vikt
Diesel	33,8 %	25,7 %
Avskrivning	30,2 %	35,8 %
Reparation, service och slidadelar	16,9 %	23,2 %
Ränta	6,5 %	6,6 %
Däck och band	7,6 %	4,1 %
Administration och övrigt	5,0 %	4,6 %
TOTALT	100, %	100,0 %

3. Vad avser Skogsmaskinindex att mäta?

Skogsmaskinindex avser att mäta de kostnader som förekommer gällande skogsmaskinarbeten. Skogsmaskinindex består av sex olika kostnadsslag (se variabelinnehåll). Dessa kostnadsslag är i sin tur uppbyggda av olika delindex. De olika delindexserierna är därefter uppbyggda av dels prisuppgifter från representativa återförsäljare av maskiner, reparationer, service, sliddelar, däck och band samt även uppgifter om drivmedel och löneuppgifter inklusive sociala avgifter, räntekostnader och administrativa kostnader. Stor ansträngning läggs ner på att indexserien skall bli så tillförlitlig som möjligt **men i det enskilda fallet får emellertid Skogsmaskinindex alltid betraktas som en schablon** och inte någon fullgod ersättning för företagens egna priskalkyler.

3.1. Basår, periodicitet

Skogsmaskinindex beräknas månadsvis med basmånad januari 2014. Uppgifterna skall avse förhållandena den 15:e i respektive månad. Presentation av resultatet sker senast den 5:e i månaden efter respektive mätmånad.

December månads index levereras senast den 10:e januari.

Insamling, beräkning och leverans av juli månads index sker tillsammans med beräkning för augusti och levereras senast den 10 september.

3.2. Vad samlas in?

Datainsamlingen är en kombination av total- och urvalsundersökning. Vissa uppgifter hämtas från andra undersökningar på SCB.

Urvalsundersökningen genomförs via företagsurval, som skett i samråd med branschen. Produkturvalen följer i aktuella fall representativa produkter för skogsmaskinarbeten.

Priserna är exklusive mervärdesskatt och inhämtas från det led som skogsmaskinföretagen köper ifrån. Till viss del baseras prisutvecklingen på listpriser. Hänsyn tas i möjligaste mån till rabatter och andra skatter som direkt påverkar skogsmaskinföretagens kostnader. Priset avser fritt fabrik eller tillverkningsort.

Beräkningen av indextal för förarkostnader baseras på de förändringar som inträffar i gällande kollektivavtal och i sociala avgifter enligt lag och avtal. Detta innebär att endast de avtalsenliga löneförändringarna inräknas i indextalen för löner, som gäller i kollektivavtalet för skogsmaskinföretagen. Detta kostnadsslag redovisas under punkten 4.7.

Vi har ett index för drivmedel som en separat kostnadspost i Skogsmaskinindex. Vi beaktar här prisutvecklingen för diesel.

Index för avskrivningar skall mäta skogsmaskinföretagens kostnader för skotare respektive skördare.

För indextalet gällande reparation, service och slitdelar tar vi hänsyn till priser för arbetskostnader samt de vanligaste materialen gällande service.

Räntekostnader påverkar även skogsmaskinföretag. För detta kostnadsslag följer vi utvecklingen för Statskuldsväxlar 90 dagars effektiv ränta, plus 3 procentenheter.

Däck och band till maskinerna ingår med ett eget index i Skogsmaskinindex. Vi går här ut och prismäter de vanligaste modellerna för skotare och skördare, enligt vad som framgår under punkten 4.5.

Administrationskostnader och övrigt förekommer givetvis även i skogsmaskinbranschen. Detta kostnadsslag följer det som framgår under punkten 4.6.

3.3. Konstruktion

Skogsmaskinindex är ett fastbasindex enligt Laspeyres metod (se bilaga 2). Bastidpunkt är januari 2014. Ett fastbasindex uppskattar prisförändringar jämfört med bastidpunkten.

Skogsmaskinindex är också ett faktorprisindex, det vill säga ett inputindex. Input är de produktionsfaktorer som skogsmaskinarbetet omfattar.

Produktionsfaktorererna indelas i följande kostnadsslag: diesel, avskrivning, reparation, service och slitdelar, ränta, däck och band, administration och övrigt. Det är de sammanvägda kostnadsförändringarna som uppskattar prisförändringen.

Enligt definitionen på ett faktorprisindex tas ingen hänsyn till produktivitetsutvecklingen som normalt har en fortgående kostnadsdämpande effekt på verksamheten. Det är för att i någon mån kompensera för produktivitetsutvecklingen som arbetslönerna beräknas utan löneglidning. Underlaget till kostnadsbudgeten för indexserien har erhållits från SMF:s medlemsföretag samt även underlag från ledande skogsindustriföretag.

3.4. Hur används indexet

Skogsmaskinindex är ett skräddarsytt index för generell kostnadsutveckling för skogsmaskinarbeten, framtaget på uppdrag av SMF. Indextalen är avsedda att användas vid prisreglering mellan skogsmaskinföretag och skogsindustriföretag samt för analys. Indextalen bör **inte** användas för prisreglering mellan skogsmaskinföretag och materialleverantör. I den mån sådana klausuler behöver användas, bör dessa knytas till något prisindex i producent- och importled.

4. Beskrivning av kostnadsslagen

4.1. Diesel

Diesel är en väsentlig kostnadspost för skogsmaskinföretag. För skotarkostnader är diesel den enskilt största kostnaden med en vikt av 33,8 procent. För skördare är drivmedel den näst största kostnadsposten med en vikt av 25,7 procent. Det som undersöks är medelreducerat dieselpriis för tung trafik.

4.2. Avskrivning

Kostnaden för avskrivning av maskinkostnader är precis som drivmedel en viktig kostnadspost för skogsmaskinföretag. För skördare är avskrivningskostnader den största kostnaden med en vikt på 35,8 procent. För skotare är avskrivningar den näst största posten med en vikt på 30,2 procent. Prisutvecklingen följs genom att SCB regelbundet samlar in prisuppgifter på några skotare och skördare från de största tillverkarna av maskiner i landet. De olika maskintillverkarna har inbördes samma vikt.

4.3. Reparation, service och slitdelar

Reparation, service och slitdelar har vikten 16,9 procent för skotare respektive 23,2 procent för skördare. Prisutvecklingen följs genom att SCB tar in uppgifter om arbetskostnader i kr/timme samt priser på olja och filter som används vid service av maskiner. Inom kostnadsslaget väger arbetskostnad och material lika mycket. Inom material har olja vikten 30 procent och filter resterande 70 procent. Uppgifterna hämtas från ett antal auktoriserade verkstäder. De olika verkstäderna har inbördes samma vikt.

4.4. Ränta

Räntekostnaden har i stort sett lika stor vikt för skotare och skördare, 6,5 respektive 6,6 procent i totalindex. Index för räntekostnader bygger på Riksbankens uppgifter om Statskuldsväxlar 90 dagars effektiv ränta, vid den 15:e varje månad, plus 3 procentenheter.

4.5. Däck och band

Inköp av däck och band står för 7,6 procent av kostnaden för skotare och 4,1 procent för skördare. Prisuppgifter hämtas in från de största tillverkarna av däck och band på marknaden. I beräkningarna av delindexet för däck och band beaktas antalet hjulaxlar och vilka däckdimensioner som är vanligast bland de maskiner som används mest i branschen.

4.6. Administration och övrigt

Den sista kostnadsposten är administration och övrigt som har vikterna 5,0 procent och 4,6 procent för skotare respektive skördare. Här avses alla övriga kostnader som inte kan hänföras till någon annan kostnadspost såsom revisor, företagsförsäkringar, IT, marknadsföring, personalvård, representation m.m. Administration och övrigt följer utvecklingen för littra 4011 Tjänstemannalöner och 8011 Allmänna kostnader i serien Entreprenadindex som SCB producerar.

4.7. Förarkostnader

Kostnaden för förare av skogsmaskiner redovisas i ett eget index. Insamlingen sker centralt från gällande kollektivavtal för skogsavtalet från Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet (SLA). Beräkningen av indextal baseras på de förändringar som inträffar i gällande avtal samt i lönebikostnader, det vill säga sociala avgifter enligt lag och avtal. Detta innebär att endast de avtalsenliga löneförändringarna inräknas i indextalen för löner. Någon hänsyn till löneglidning beaktas således inte i detta index.

I indextalen för lönekostnader gällande förare tas hänsyn till:

Lönekostnader

Baslön
Kvalifikationstillägg
OB-tillägg
Skiftformstillägg
Helglön
Utbildning, permission mm
Sjuklön
Arbetsstidskonto
Semesterlön

Lönebikostnader

Försäkring om avgångsbidrag (AGB)
Omställningsförsäkring Medlemsföretag i Svenskt Näringsliv
Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS)
Avtalspension SAF LO
Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA)
Tjänstegrupplivförsäkring (TGL)
Premiebefrielseförsäkring

Sociala avgifter enligt lag

Enligt skogsavtalet utbetalas reseersättning för ett avstånd på max tre mil enkel resa från stationeringsort till arbetsställe.

Skogsavtalet är uppdelat på tre olika kategorier av förare; skotarförare, skördarförare och förare som kör både skotare och skördare. De olika förarkategorierna har olika lönenivåer och antalet förare inom varje kategori skiftar. Därför behöver förarkostnadsindex viktas efter förarkategori. Skotarförare och skördarförare har vikten 40 procent vardera. Förare som kör både skotare och skördare har vikten 20 procent.

5. Resultat av projektarbetet

SMF har som branschorganisation för landets skogsentreprenörer tidigare diskuterat frågan om kostnadsindex för skogsmaskiner med Sveriges Åkeriföretag och Maskinentreprenörerna. SCB fick efter dessa diskussioner i uppdrag konstruera ett Skogsmaskinindex uppdelat på index för skördare och skotare, med tillhörande kostnadsindex samt ett separat löneindex.

Under våren 2013 påbörjade SMF och SCB arbetet. En referensgrupp (se bilaga 1) bildades där representanter från skogsbolagen också fanns representerade, förutom SMF och SCB. För att ta fram ett anpassat branschindex ansågs att detta projekt var nödvändigt att drivas i nära samarbete mellan skogsmaskinföretag och skogsindustriföretag samt SCB. Skogsmaskinföretagen och skogsindustriföretag står för sakkunskapen om skogsbranschen och SCB för den statistiska metoden. Man ansåg att modellen bör fokusera på de i branschen väsentliga kostnadsfaktorererna.

Referensgruppens roll i arbetet har varit att förse SCB med nödvändigt underlag samt att ge feedback och synpunkter på SCB:s resultat och förslag. Flera möten har skett under projektets gång, samtidigt som många frågeställningar även har dryftats per telefon och e-post.

I de inledande diskussionerna hade referensgruppen olika förslag på periodisering på indexet, det vill säga hur ofta det ska tas fram. SMF ansåg att det var nödvändigt att Skogsmaskinindex uppdateras månadsvis.

Det egentliga underlaget till Skogsmaskinindex har erhållits från SMF:s medlemsföretag samt även underlag från ledande skogsindustriföretag.

SCB har därefter bearbetat, sammanställt och analyserat uppgifterna. Ett förslag på indexmodell skickades ut på en remissrunda och fastställdes därefter. Efter att vägningstalen till Skogsmaskinindex blev klara har SCB arbetat med att kontakta uppgiftslämnare för prisinsamling samt att konstruera beräkningsmodell. Detta arbete pågick under hösten 2013 fram till mars 2014.

När det gäller den löpande produktionen av indexet som nu åläggs SCB att sköta, kommer vissa kostnadsslag att prismätas separat för denna undersökning medan vissa kostnadsslag hämtas från redan befintlig statistik, enligt vad som framgår av kapitel 4. Referensgruppen anser att en löpande undersökning av dessa kostnadsslag enligt denna metod, på ett godtagbart sätt speglar den genomsnittliga

kostnadsutvecklingen för skogsmaskinentreprenader. Fördelen är också att de ingående komponenterna är transparenta och lätta att följa för användarna.

Det är önskvärt att referensgruppen gör en avstämning av Skogsmaskinindex när det varit i drift något år. Då kan man lättare se om några modifieringar av modellen behövs. Därefter bör regelbundna översyner ske ca vart femte år. Detta för att Skogsmaskinindex även i framtiden följer kostnadsstrukturen för skogsmaskinbranschen.

SCB vill tacka samtliga som hjälpt till att lämna underlag till Skogsmaskinindex, vilket varit en nödvändighet för att hamna så nära verkligheten som möjligt. Ett extra stort tack riktas till branschens representanter i referensgruppen som på ett engagerat och kunnigt sätt stöttat SCB på ett föredömligt vis.

6. Kvalitet och sammanfattning

Skogsmaskinindex ska månadsvis mäta kostnadsutvecklingen för hela riket för skogsmaskinarbeten med januari 2014 som basmånad. Indexet beräknas enligt ovan angivna förutsättningar.

Vad som publiceras är totala Skogsmaskinindex för skotare och skördare samt delindex för diesel, avskrivning, reparation, service och slitdelar, ränta, däck och band, administration och övrigt. Dessa delindex består i sin tur av ett antal delindex som ej publiceras. Dessutom publiceras ett separat index för förarkostnader. Publiceringen sker månadsvis, juli månad publiceras samtidigt med augusti.

Det är SCB:s uppfattning att undersökningen som helhet ger en för ändamålet god kvalitet. Undersökningen omfattar alla väsentliga kostnadsslag för skogsmaskinarbeten. Omvärldsförändringar gör det nödvändigt att viktsystemet ses över med jämna mellanrum, då felaktiga vikter kan leda till att kostnadsförändringarna över- eller underskattas. SCB rekommenderar att vikterna ses över ca vart femte år.

Nästan alla undersökningar idag är behäftade med bortfall. Bortfallet beror på att uppgiftslämnare inte alls eller för sent lämnar in uppgifter till undersökningen. Vår erfarenhet från denna och liknande undersökningar, är att bortfallet är begränsat och inte har negativ inverkan på skattningen.

Bilaga 1 Referensgrupp vid konstruktionen av Skogsmaskinindex

Ulf Sandström	SMF
Ewa Lidén	SMF
Lars Aspholmer	Konsult
Anna-Furness Lindén	SIS, Svenska Standardinstitutet
Patrik Andersson	Södra
Magnus Petersson	Södra
Jonas Jonsson	SCB
Stefan Pettersson	SCB

Bilaga 2 Indexkriterier

Vad är en indexserie?

Alla indexserier har 100 som *indexbas*, motsvarande ett visst år eller viss månad. Man kan tolka indexserien som uttryckt i procent av indexbasen.

Förändringen mellan två tidsperioder beräknas som kvoten mellan index för dessa perioder.

Det är mycket lätt att räkna om en serie med en ny tidsperiod som bas. Det är bara fråga om en enkel omproportionering.

Länkar, viktbaser och prisbaser

Såväl Producentprisindex (PPI) som Konsumentprisindex (KPI) räknas primärt med priset i december varje år = 100 med fasta vägningstal fram till december nästa år. Nästa år börjas en ny serie med december = 100. Dessa ettårsserier kallas *indexlänkar* och är ibland osynliga för användaren. För att bilda en lång indexserie multipliceras (kedjas) dessa förändringar ihop till en publicerad serie. Vi kallar därvid indexet för ett *kedjeindex*. December kallas för länkarnas *prisbas*.

Den period vägningstalen representerar kallas för indexlänkens *viktbas*.

Skogsmaskinindex däremot är ett fastbasindex. Ett fastbasindex uppskattar prisförändringar jämfört med bastidpunkten.

Sammanvägning av varugrupper och representantvaror

Inom en indexlänk består ett prisindex av ett stort antal varugrupper och representantvaror. Var och en av dessa har ett *vägningstal* som motsvarar dess andel av indexets totalt täckta varumängd. Ett prisindex beräknas som en produktsumma av vägningstal och prisförändringar för varorna.

Laspeyres och Paasches index

Ett prisindex har normalt följande principiella struktur:

$$\text{Prisindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_1 \text{ Volym}_b}{\sum \text{Pr is}_0 \text{ Volym}_b}$$

0 är prisbas, 1 jämförelseperiod och b viktbas. Om prisbas och viktbas sammanfaller kallar vi index för Laspeyres index:

$$\text{Laspeyres prisindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_1 \text{ Volym}_0}{\sum \text{Pr is}_0 \text{ Volym}_0}$$

Om i stället jämförelseperiod och viktbas sammanfaller kallar vi det för Paasches index.

$$\text{Paasches prisindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_1 \text{Volym}_1}{\sum \text{Pr is}_0 \text{Volym}_1}$$

En viktig egenskap hos Laspeyres index (men ej Paasches) är att det kan skrivas som en produktsumma av värdevikter gånger prisförändringar:

$$\text{Laspeyres prisindex}_{0,1} = \sum \frac{(\text{Pr is} * \text{Volym})_0}{\sum (\text{Pr is} * \text{Volym})_0} \frac{\text{Pr is}_1}{\text{Pr is}_0}$$

Eller med nedanstående exempel:

VARA	pris, kr/kg		volym, kg		värde, kr	
TIDPUNKT	0	1	0	1	0	1
ÄPPLEN	15	10	3	6	45	60
BANANER	10	20	5	2	50	40

$$1: \text{Laspeyres prisindex}_{0,1} = \frac{10 * 3 + 20 * 5}{15 * 3 + 10 * 5} = \frac{130}{95} = 137\%$$

$$2: \text{Laspeyres prisindex}_{0,1} = \frac{45}{45 + 50} * \frac{10}{15} + \frac{50}{45 + 50} * \frac{20}{10} = \frac{130}{95} = 137\%$$

Pris-, volym- och värdeindex. Fastprisberäkningar

Det är ofta av intresse i ekonomisk statistik att skilja ut den reala utvecklingen ur en nominell värdeutveckling genom så kallad deflatering. SCB:s nationalräkenskaper beräknas till exempel såväl i löpande som i fasta priser. Detta bygger på identiteten

$$\text{Pris} * \text{Volym} = \text{Värde}$$

Om man nu vill att förändringarna skall följa samma logik som nivåerna får man

$$\text{Prisindex} * \text{Volymindex} = \text{Värdeindex}$$

Detta är dock inte fullt lika enkelt som det låter, utan kräver att man tänker sig för litet. Värdeindexet är dock enkelt:

$$\text{Värdeindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_1 \text{Volym}_1}{\sum \text{Pr is}_0 \text{Volym}_0}$$

Ett volymindex är som ett prisindex fastän tvärtom:

$$\text{Laspeyres volymindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_0 \text{Volym}_1}{\sum \text{Pr is}_0 \text{Volym}_0}$$

$$\text{Paasches volymindex}_{0,1} = \frac{\sum \text{Pr is}_1 \text{Volym}_1}{\sum \text{Pr is}_1 \text{Volym}_0}$$

Vi ser nu att

Laspeyres prisindex * Paasches volymindex = Värdeindex samt att
Laspeyres volymindex * Paasches prisindex = Värdeindex

Men det går inte lika bra att till exempel räkna både pris och volym enligt Laspeyres index.

Vill man ha ett index som är konsekvent i det här avseendet får man använda det så kallade Fishers index.

Fishers index = $\sqrt{\text{Laspeyres index} * \text{Paasches index}}$
(samma för priser som volymer)

Vad menas med en indexreglering?

Indexreglering är en uppräknings alternativt nedräkning av ett pris eller en kostnad från en tidpunkt till en annan framtida tidpunkt. Priset (kostnaden) blir då bestämt dels av prisnivån vid tidpunkten för regleringstillfället, dels av hur index förändras.

Indexreglering är således en del av en prissättningsform, som vi kan kalla för **indexreglerat pris**.

Motsatsen är **fast (fixt) pris**, som består av ett grundpris och ett påslag därutöver som måste bygga på en skattning av pris- eller kostnadsutvecklingen framöver. Eftersom denna kan vara svår att bedöma uttrycker påslaget snarare den risk för kostnadsstegringar som säljaren känner. Det kan således ses som ett riskpålägg.

Ett alternativ till indexreglerat pris är **löpande räkning**, som innebär att säljaren får betalt för samtliga verifierade kostnader. Denne får alltså full täckning för sina kostnader.

I en klausul med indexreglerat pris kan vi definiera följande begrepp:

Grundpris	Det pris som indexpåslaget räknas på (anbudspriset)
Slutligt pris	Grundpris plus indexpåslag i kronor
Bastidpunkt	Den tidpunkt (vanligen anbudstidpunkt) som motsvarar grundprisets prisnivå
Avräknings-tidpunkt	Den tidpunkt (kan vara flera) som påslaget skall beräknas till
Reglerings-period	Perioden från bastidpunkt till avräkningstidpunkt

Syfte med prisreglering

- **Köpkraftsbaserad kompensation**

Syftet med en prisreglering är ofta väl preciserat. Om det föreskrivs att till exempel ett underhållsbidrag skall indexjusteras så att dess realvärde förblir oförändrat, är syftet med justeringen följaktligen att bidraget skall representera en oförändrad konsumtionsnivå (köpkraft). Stiger priserna under en viss period med säg fem procent, måste bidraget också öka med samma procenttal för att det skall ha samma värde för mottagaren som i början av perioden.

Kompensationsprincipen är i detta fall enkel. Man önskar ett skydd mot värdeminskning till följd av stigande priser. Vi kan kalla denna princip för **köpkraftsbaserad kompensation**.

Kronans köpkraft uttrycker penningvärdet. Ju mer man kan köpa för en krona, desto högre är penningvärdet. I dagligt tal menas med penningvärdeförändring hur kronans värde förändras med hänsyn till konsumentprisernas utveckling, vilket mäts av konsumentprisindex (KPI).

- **Riskbaserad kompensation**

Vid affärsavtal är emellertid syftet med indexregleringen inte så enkelt och anledningarna är flera.

Köparen önskar till exempel att indexklausulen ifråga inte skall kompensera leverantören för alla hans pris- och kostnadsökningar utan kanske enbart för sådana (allmänna) kostnadsökningar som han själv inte kan påverka.

Köparen kan till exempel hävda att säljaren redan i offerten bör gardera sig mot stigande priser. Om priset likväl indexregleras, kan reglerna för vilken kompensation som skall utgå bestämmas så att de skall täcka en prisökningsrisk som å ena sidan säljaren inte (helt) vill bära och som å andra sidan köparen inte helt är villig att ta på sig.

Index kan i dessa sammanhang fungera som en metod att fördela risk för ökade priser som kan sägas ligga mellan de ytterligheter som bestäms av det fasta priset och löpande räkning. Fast pris innebär ju att avtalat pris ligger stilla under den period avtalet omfattar. Leverantören bär alltså hela risken om priserna stiger. Vid löpande räkning kan leverantören genom prisändring erhålla ersättning för samtliga kostnader. Vi kan kalla denna indexregleringsprincip för **riskbaserad kompensation**.

Säljaren kan ha krav på ersättning som ger honom oförändrad köpkraft i någon mening och detta kan han få antingen med index eller genom att han själv i anbudet garderar sig för kommande prisstegringar eller av en kombination av dessa metoder.